

Hurtigguide til tekstil- og beklædningsindustriens bebyggelsesmiljøer i Herning, Hammerum og Birk¹

Tidlig fabriksindustri (fra 1870'erne)

Områder: Herning Klædefabrik (Vestergade 20), Niels Larsens Trikotagefabrik (Hammerum Hovedgade 28), Jensen & Stampe (Hammerum Hovedgade 95), Jacob Jensen/Hammerthor (Elmegade 5).

Elmegade 5 i Hammerum. Jacob Jensen & Co Tricotagefabrik, det senere Hammerthor.
Foto: Herning Museum.

Overgang fra hjemmeproduktion ude på gårdene til fabriksproduktion. Ses bl.a. i området omkring Hammerum Hovedgade og omkring Herning Klædefabrik på Vestergade i Herning. Fabrikkerne lå ofte i udkanten af byerne langs med hovedvejen og/eller tæt på jernbanen.

Produktionen er fortsat indtil 1990'erne.

¹Hurtigguiden bygger på rapporten *Tekstil- og beklædningsindustriens Kulturmiljøer 1870-1990*. Udarbejdet af Tine Froberg Mortensen og Kristine-Holm Jensen, Herning Museum i samarbejde med Herning Kommune, Planafdeling og Byggesag. Støttet af Kulturarvsstyrelsen 2010.

Læs mere om tekstil- og beklædningsindustriens kulturmiljøer 1870-1990 i artiklen: Mortensen, Tine Froberg & Kristine Holm Jensen 2010: "Tekstil- og beklædningsindustriens spor i Herning, Hammerum og Birk." I: *Midtjyske Fortællinger 2010*. Museum Midtjylland

Proto-industri (fra 1920'erne)

Områder: Grønnegade, Haraldsgade, St. Blichers Gade, Fynsgade, Østre Kirkevej, Korsørvej.

Fynsgade 21. Boligen ligger forrest og værkstedsbygningen bagved. Her har virksomheder som P. Andersen, H. J. Iversen Trikotagefabrik, Brdr. Lauridsen og T. H. Konfektion holdt til. Foto: Herning Museum.

Bebyggelsesmiljø med produktion i tilknytning til private boliger. Produktionen er primært foregået i kældre og værkstedsbygninger. Fik man succes byggede man til eller flyttede til nye og større faciliteter et andet sted. I nogle tilfælde var det husets ejer, som stod for produktionen, mens det i andre tilfælde var personer som lejede sig ind i værkstedsbygninger eller kældre.

Produktionen er fortsat op til 1990'erne.

Begyndende klyngedannelse (fra 1920'erne)

Område: Th. Nielsens Gade (østlige del), Silkeborgvej, Olufsgade.

Olufsgade 11. Har bl.a. huset fabrikken Jens L. Jensen/ Cortina. Det ses tydeligt, at bygningen er forlænget bagtil. Foto: Herning Museum.

Blandet bolig- og industrikvarter med villaer, værkstedsbyggerier og større fabriksbyggerier. Virksomhederne placerer sig i udkanten af Hernings villakvarterer mod øst. Anlæggelse af fabrikker sker indenfor Hernings bygrænse, nær hovedvejen Silkeborgvej og i overkommelig afstand til stationen.

Bebyggelsesmiljøet er centralt for den innovation, iværksætterånd og dynamik, som prægede den midtjyske tekstil- og beklædningsindustri i perioden fra 1940'erne til 1960'erne. Mange af bygningerne bærer præg af udvidelser i form af tilføjelse af ekstra fag til bygningen eller tilbygninger. I samme område har det været særligt udbredt at "bytte fabrikker". Når produktionsfaciliteterne blev for små byttede eller købte man sig til nye og større faciliteter i området.

Den sidste produktion forlader området i 1980'erne.

Uplanlagte industrikvarterer (fra 1950'erne)

Område: Thrigesvej, Sabroesvej, Tietgensgade, H. N. Andersens Vej og A.P. Møllers Vej.

I forbindelse med en udstykning i 1951 blev der lavet en plan for området syd for banelinjen op mod Knudmosen. Vejnettet blev fastlagt og parcellerne blev udstykket som villaparceller. At området også var tiltænkt industri, fremgår af at vejene fik navne efter betydningsfulde danske industrifolk. Fabrikkerne, som

blev opført i 1950erne og 1960erne, var fortrinsvis fladebyggeri dvs. bygninger i én etage med fladt tag eller saddeltag.

Da tekstil- og beklædningsindustriens bygninger blev opført på villaparceller har muligheden for udvidelse været begrænset. Størstedelen af fabrikkerne er i dag revet ned og erstattet af boligbyggeri.

Produktionen fortsatte frem til 1980erne.

Planlagte industrikvarterer (fra 1960'erne)

Område: Silkeborgvej, Birk (Industrivej Nord, Industrivej Syd).

Industrivej Nord 25, Egetæpper. Fabrikken er opført 1969. Facaden opført i 1982. Foto: Herning Museum.

Bebyggelsesmiljø der er planlagt og udstykket udelukkende med industri for øje. Fabrikkerne er orienteret mod hovedvejen og er særligt kendetegnet ved at være opført i én etage. I 1963 blev "Byplanvedtægt for en del af Birk by" vedtaget, som angav faste retningslinjer for industribygningernes placering, størrelse og højde. Af byplanen fremgik det endvidere, at der ikke måtte opføres boliger i området. Arbejdet med byplanen blev igangsat, da de første tekstil- og beklædningsvirksomheder havde opført bygninger i området i 1960-1961 og efter indvielsen af Herning Højskole.

Vejene bliver anlagt for at sikre et effektivt og funktionelt vejnet, så de nye fabrikker uden problemer kan få leverancer ud og ind. Hvor man tidligere har baseret sin godstransport på jernbanen er logistikken nu centreret omkring veje og lastbiler.

I 2011 er der stadig tekstilproduktion i området.